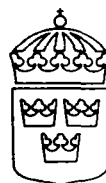

Utbildningsutskottets betänkande

1987/88:24

om anslag till utbildning för vårdyrken, m.m.
(prop. 1987/88:100, bil. 10 delvis)

UbU
1987/88:24

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1987/88:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkterna D 6. Vissa tandvårdskostnader, D 10. Utbildning för vårdyrken, D 14. Bidrag till kommunal högskoleutbildning m.m. och D 39. Driftersättning enligt läkarutbildningsavtal m.m. jämte motioner.

1. Utbildning för vårdyrken

Regeringen har under punkt D 10 (s. 252–262) föreslagit

1. att riksdagen fastställer planeringsramar för budgetåret 1988/89 i enlighet med vad som har förordats i propositionen,
2. att riksdagen till Utbildning för vårdyrken för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 430 321 000 kr.

Motionerna

1987/88:Ub502 av Ingbritt Irhammar och Karl Erik Olsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fler utbildningsplatser för sjukgymnaster i landet som ger möjlighet att förlägga ett visst antal utbildningsplatser till Kristianstads län.

1987/88:Ub511 av Ove Karlsson m.fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökat antal utbildningsplatser för läkare.

1987/88:Ub517 av Olle Aulin m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatt odontologisk verksamhet i Malmö.

1987/88:Ub520 av John Andersson m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär överläggningar med berörda parter för att utöka läkarutbildningen i Umeå i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:So419.

1987/88:Ub530 av Lars-Erik Lövdén m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklandet av en tandvårdshögskola i Malmö.

1987/88:Ub537 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att – inom nuvarande totalram – pröva förutsättningarna för en ökad intagning av studerande vid läkarlinjen i Umeå i syfte att förbättra läkarrekryteringen i Norrland.

UbU 1987/88:24

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:So426.

1987/88:Ub545 av Ulla Tillander m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående återupptagandet av tandläkarutbildningen och inrättandet av en tandvårdshögskola i Malmö.

1987/88:Ub559 av Torgny Larsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder för en utökad utbildning av barn- och ungdomspsykiaterer.

1987/88:Ub565 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

5. att riksdagen under anslaget D 10. Utbildning för vårdyrken anslår 1 milj.kr. utöver vad regeringen har föreslagit för särskilda kvalitetsinsatser vid läkarlinjen i Umeå.

14. att riksdagen beslutar att med avslag på regeringens förslag sänka planeringsramen för tandläkarlinjen genom en minskning med 20 platser på Karolinska institutet.

15. att riksdagen beslutar att inom oförändrad planeringsram för läkarlinjen överflytta 20 studieplatser från Karolinska institutet till Umeå universitet.

1987/88:Ub572 av Lars Sundin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare alternativ inom sjuksköterskeutbildningen.

1987/88:Ub583 av Ing-Marie Hansson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att planeringsramarna för utbildningen av sjuksköterskor anpassas till det långsiktiga behovet.

1987/88:Ub596 av Britta Bjelle (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar utöka läkarlinjen i Umeå med 20 studieplatser.

1987/88:Ub605 av Margö Ingvardsson m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om utökning av platserna på påbyggnadslinjen i sjukgymnastik med 100 platser för budgetåret 1988/89 enligt UHÄ:s förslag.

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att en påbyggnadsutbildning i företagshälsovård för sjukgymnaster om 20 poäng inrättas i högskolan från budgetåret 1988/89.

3. att riksdagen till påbyggnadsutbildning för sjukgymnaster för budgetåret 1988/89 anslår 25 milj.kr. utöver vad regeringen föreslagit.

15. att riksdagen beslutar att under anslaget D 10. Utbildning för vårdyrken anslå ett i förhållande till regeringsförslaget med 792 800 kr. förhöjt belopp om 431 113 000 kr.,

16. att riksdagen beslutar uttala att planeringsramen för läkarutbildning i Umeå bör öka med 20 platser genom omfördelning.

17. att riksdagen beslutar att tandläkarutbildningen i Malmö skall återupptas från den 1 januari 1989 med 40 intagningsplatser, att omfördelas från Stockholm och Göteborg.

18. att riksdagen beslutar att avslå förslaget om en nedskärning av påbyggnadslinjerna i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjerna med 200 platser.

1987/88:Ub631 av Rune Rydén och Per Stenmarck (m) vari yrkas att riksdagen beslutar inrätta en påbyggnadsutbildning i logopedi vid Lunds universitet i enlighet med vad som föreslås i motionen.

1987/88:Ub653 av Hans Dau (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om läkarutbildningen i Umeå.

1987/88:Ub666 av Margitta Edgren (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om breddat rekryteringsunderlag för psykoterapiutbildning.

1987/88:Ub681 av Ulla Orring och Rune Ångström (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att inom oförändrad planeringsram för läkarlinjer överflytta 20 studieplatser från Karolinska institutet till Umeå universitet.

1987/88:Ub701 av Margitta Edgren (fp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen låter genomföra försöksverksamhet med treårigt gymnasium som bas för de medellånga högskoleutbildningarna.

1987/88:Ub704 av Roland Brännström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökad läkarutbildning i Umeå.

1987/88:Ub808 av Nils Carlshamre m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att tillträdeskraven till sjuksköterskeutbildningen bör höjas.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att vårdinriktade kompletteringskurser till teoretiska linjer inom gymnasieskolan är en bra grund för sjuksköterskeutbildning.

1987/88:Ub811 av Margitta Edgren m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Malmö bör få behålla forskning och utbildning på tandvårdsområdet.

1987/88:Ub814 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

7. att riksdagen hos regeringen begär att UIHÄ får i uppdrag att starta försöksverksamhet i syfte att bredda rekryteringsunderlaget för utbildning till sjuksköterska i enlighet med Ersta Diakonistillskaps förslag.

8. att riksdagen hos regeringen begär att UHÄ får i uppdrag att utreda en forskarutbildning parallell med de medellånga vårdutbildningarna enligt vad som anförts i motionen.

9. att riksdagen hos regeringen begär att UHÄ får i uppdrag att utarbeta en organisation för omvårdnadsforskningen i landet.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:So502.

1987/88:Ub815 av Ulla Tillander m.fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tandläkarutbildningen i Malmö.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sjuksköterskeutbildningen i Ystad.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet frågor om värdyrkesutbildning inom dels den statliga högskolan, dels den kommunala högskolan. Under punkt 1 behandlas planeringsramar för både den statliga och den kommunala högskolan samt anslag till den statliga högskolan. Under punkt 2 behandlas anslaget Vissa tandvårdskostnader, under punkt 3 Bidrag till kommunal högskoleutbildning m.m. och under punkt 4 det nya anslaget Driftersättning enligt läkarutbildningsavtal m.m. som delvis ersätter ett tidigare anslag under socialhuvudtiteln, nämligen Bidrag till undervisningssjukhus m.m.

Läkarlinjen

Antalet nybörjarplatser på läkarlinjen minskades med sammanlagt 181 platser budgetåren 1984/85–1985/86. Innevarande budgetår är antalet platser totalt 845.

Vid föregående riksmöte behandlade utskottet ett antal motioner i vilka yrkades att antalet platser på läkarlinjen vid universitetet i Umeå skulle ökas budgetåret 1988/89, antingen genom en ökning av det totala antalet nybörjarplatser på linjen eller genom en omfördelning av platser från andra studieorter. Utskottet ansåg att det då inte fanns underlag för riksdagen att göra något sådant uttalande om läkarutbildningens dimensionering och lokalisering. Utskottet förutsatte emellertid att riksdagen skulle föreläggas förslag om förändringar i läkarutbildningens dimensionering och lokalisering, om konsekvenserna av de aviserade förslagen om läkarfördelning samt den vidare beredningen av framtaget material rörande läkartillgången i landet skulle ge anledning till detta (UbU 1986/87:18 s. 7).

I årets budgetproposition anför chefen för utbildningsdepartementet att den avgörande faktorn vid bedömningen av det antal läkare som bör utbildas är vilket ekonomiskt utrymme som samhället kan medge för hälso- och sjukvårdens expansion. Mot bakgrund av de beslut som fattats av riksdag och regering om den ekonomiska politiken anser föredragande statsrådet att det inte finns anledning att nu ändra dimensioneringen av läkarlinjen.

I nio motioner behandlas frågan om dimensioneringen av läkarutbildningen. I en av dem, nämligen 1987/88:Ub511 (s) yrkande 1, anför att det fortfarande råder läkarbrist och att *antalet nybörjarplatser behöver ökas totalt*

sett. Motionärerna tar inte ställning till hur stor denna ökning bör vara eller till var nya platser på linjen bör lokaliseras.

UbU 1987/88:24

I övriga motioner påtalas särskilt behovet av flera läkare i Norrland. I syfte att lösa problemen med läkarrekryteringen i denna del av landet yrkas att antalet *nybörjarplatser vid universitetet i Umeå skall ökas* antingen genom en ökning av det totala antalet nybörjarplatser på linjen eller genom en omfördelning av platser från andra orter.

I motion 1987/88:Ub704 (s) begärs att antalet nybörjarplatser på läkarlinjen i Umeå skall ökas med 20 budgetåret 1988/89. Enligt motionärerna kräver denna utökning att sammanlagt 15 milj.kr. anvisas under en sexårsperiod. Även i motion 1987/88:Ub596 (fp) begärs en ökning i Umeå med 20 platser.

Enligt motion 1987/88:Ub520 (vpk) bör det totala antalet nybörjarplatser på läkarlinjen öka snarast och ökningen i sin helhet tillföras universitetet i Umeå. Riksdagen bör hos regeringen begära överläggningar med berörda parter i frågan och därefter anvisa de medel som den utökade planeringsramen kräver.

I motionerna 1987/88:Ub565 (fp) yrkande 15, 1987/88:Ub626 (c) yrkande 16 och 1987/88:Ub681 (fp) begärs att 20 platser skall flyttas från Karolinska institutet till universitetet i Umeå. I de två förstnämnda motionerna anges inte när detta skall ske. I den sistnämnda motionen begärs att överflyttningen skall ske den 1 januari 1989. I denna motion beräknas att universitetet i Umeå behöver tillföras 15 milj. kr. under en sexårsperiod, varav 4,3 milj. kr. budgetåret 1988/89.

Enligt motion 1987/88:Ub537 (m) bör *förutsättningarna prövas för att flytta 20 platser till Umeå inom nuvarande totalram*. Även i motion 1987/88:Ub653 (m) begärs en utredning, nämligen av behovet av flera läkare i Norrland och av förutsättningarna och kostnaderna för en ökning med 20 nybörjarplatser i Umeå.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

Socialutskottet redovisade våren 1987 de rapporter m.m. från många olika myndigheter och organisationer som behandlar läkarförsörjningen och fördelningen av läkare mellan olika delar av landet. Socialutskottet konstaterade att det i dessa rapporter finns ett omfattande kunskaps- och erfarenhetsmaterial men att detta också ger en splittrad bild. Utskottet ansåg att läkarförsörjningsfrågan måste övervägas mera samlat och i ett sammanhang så att det blir möjligt att få en helhetsbild av situationen. Regeringen borde efter en sådan beredning av frågan återkomma till riksdagen med förslag om åtgärder. Vad socialutskottet anförte gav riksdagen som sin mening regeringen till känna (SoU 1986/87:37, rskr. 1986/87:340). Vid innevarande riksmöte har socialutskottet åter konstaterat att det är svårt att rekrytera läkare till bristområden och att det därför fortfarande råder en både verksamhetsmässigt och geografisk snedfördelning av läkarresurserna. Socialutskottet redovisar också att den nya hälso- och sjukvårdsberedning, som inrättats enligt regeringens beslut den 7 maj 1987, för närvarande arbetar med frågor om vakansproblem och regional obalans i vad gäller läkarförsörjningen. Socialstyrelsen skall ta fram ytterligare underlag för beredningen av frågan. Socialutskottet har vidhållit sin tidigare uttalade uppfattning och funnit det

anmärkningsvärt att regeringen ännu inte vidtagit några åtgärder med anledning av riksdagens tidigare beslut i frågan. Detta har riksdagen den 15 april 1988 som sin mening givit regeringen till känna (SoU 1987/88:16, rskr. 1987/88:200).

Antalet vakanser på läkartjänster inom den offentliga sjukvården har enligt socialstyrelsens PM 134/86, Läkarbemannings 85, ökat från 7,9 % år 1982 till 9,4 % år 1985, bl.a. beroende på att antalet nyinrättade tjänster ökat och att allt fler specialister går till verksamhet utanför den offentliga vården. Vidare har antalet vakanser i Norrlandslänet under samma tid ökat från ca 13,5 % till ca 16,6 %.

Förändringar i antalet nybörjarplatser på läkarlinjen får effekt på antalet nya läkare först efter en förhållandevis lång tid, särskilt i vad gäller antalet nya specialister. Enligt beräkningar av den tidigare hälso- och sjukvårdsberedningens arbetsgrupp för ett strukturprogram för hälso- och sjukvården inför 90-talet (HS 90) kommer antalet yrkesverksamma läkare att uppgå till ca 28 500 år 2000, dvs. nästan tre gånger så många som år 1970. I Sveriges Läkarförbunds rapport Den framtida läkararbetsmarknaden i Norden anges att antalet läkare fortsätter att öka fram till år 2005, då ökningstakten minskar som en följd av ökande pensionsavgångar.

Utskottet anser att den pågående beredningen av frågan om åtgärder i stort i vad gäller läkarförsörjning och läkarfördelning i landet inte bör föregripas genom en ökning av läkarutbildningens dimensionering totalt sett. Utskottet kan därför inte tillstyrka de motionsyrkanden som innebär att den totala planeringsramen budgetåret 1988/89 skall utökas.

Utskottet anser emellertid att de sedan flera år påtalade problemen med läkarrekrytering i Norrland motiverar att en utredning och prövning nu görs av förutsättningarna för att inom en oförändrad total planeringsram omfördela nybörjarplatser till universitetet i Umeå. Därvid bör klargöras hur många platser som skulle kunna flyttas till universitetet i Umeå och varifrån de skulle kunna tas. Vidare bör de totala kostnaderna för en utökning i Umeå klarläggas, dvs. behovet av ökade medel till Umeå under sektorsanslaget, fakultetsanslaget och anslagen till utrustning och lokaler samt i vad mån ökningen påverkar behovet av medel för ersättning enligt läkarutbildningsavtal med sjukvårdshuvudmän. Det bör också redovisas vilka besparingar under dessa anslag som är möjliga att göra avseende den eller de högskoleenheter varifrån utbildningsplatserna tas till Umeå. De eventuella merkostnaderna för en flyttning av nybörjarplatser till Umeå bör således redovisas, så att de kan vägas mot de sociala och regionalpolitiska vinster som en flyttning av platserna kan förväntas medföra. Riksdagen bör med bifall till motion 1987/88:Ub537 samt med anledning av motionerna 1987/88:Ub520, 1987/88:Ub565 yrkande 15, 1987/88:Ub626 yrkande 16, 1987/88:Ub653 och 1987/88:Ub681 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet här anfört.

Utskottet föreslår att riksdagen fastställer de planeringsramar för läkarlinjen som föreslås i proposition 1987/88:100 och avslår motionerna 1987/88:Ub511 yrkande 1, 1987/88:Ub596 och 1987/88:Ub704, vilka innebär en ökning av den totala planeringsramen.

Ändringar av dimensioneringen av tandläkarutbildningen får effekt på antalet färdiga tandläkare först efter en relativt lång tid, då grundutbildningen tar minst fyra och ett halvt år och allmäntjänstgöringen (AT) därefter ytterligare ett år. På 1970-talet gjordes en stor ökning av antalet nybörjarplatser på tandläkarlinjen inför utbyggnaden av tandvården i landet. Ännu några år efter det att balans uppstått på arbetsmarknaden i början av 1980-talet utexaminerades ett stort antal tandläkare. Under mitten av 1980-talet uppstod tidvis arbetslöshet bland nyexaminerade tandläkare.

Mot bakgrund av det rådande arbetsmarknadsläget samt prognoser om det framtida behovet av tandvård beslutade riksdagen våren 1984 om en kraftig reducering av antalet nybörjarplatser på tandläkarlinjen. Sammanlagt 120 platser drogs in, nämligen 20 i Umeå, 40 i Göteborg och 60 i Malmö. För Malmö del innebar detta en avveckling av tandläkarutbildningen, medan den odontologiska forskningsorganisationen behölls (prop. 1983/84:40, UbU 1983/84:21, rskr. 1983/84:239). Denna kraftiga minskning av antalet nybörjarplatser, som trädde i kraft fr.o.m. läsåret 1984/85, inverkar på antalet nyexaminerade tidigast år 1988, då de första av dem som antogs hösten 1984 börjar sin allmäntjänstgöring.

Arbetsmarknadsläget vid mitten av 1980-talet och rapporter om arbetslöshet bland nyexaminerade inverkar kraftigt på antalet sökande till tandläkarlinjen. År 1980 var antalet förstahandssökande 500–600 per termin, år 1984 omkring 100 och år 1987 omkring 200. Vid två tillfällen de senaste åren har det totala antalet behöriga sökande understigit antalet nybörjarplatser. Vid flera tillfällen har de behöriga sökandena inte varit fler än att alla kunnat tas in. Det minskade antalet sökande har medfört att en förhållandevis låg betygspoäng krävs för att komma in på utbildningen. Detta har i sin tur medfört att utbildningen för vissa studerande tar längre tid än den avsedda, att studiecavbrotten ökar och att examinationsfrekvensen sjunker.

Under 1980-talet har antalet studerande med utländsk examen som förkunskap ökat markant. Vid den senaste antagningen, vårterminen 1988, var antalet antagna studerande med utländsk examen som förkunskap omkring 70 % av det totala antalet antagna. Utskottet har erfarit från högskoleenheterna att den höga andelen studerande med utländsk examen som förkunskap har inneburit problem, då de studerandes förkunskaper i främst svenska och engelska, men även i andra ämnen, ofta visat sig vara otillräckliga. Även denna faktor förlänger den genomsnittliga studietiden, ökar antalet studiecavbrott och sänker examinationsfrekvensen.

Enligt utskottets uppfattning är det mycket oroande att intresset för utbildningen är så lågt. Det är därför utomordentligt viktigt att åtgärder vidtas för att förbättra rekryteringen till linjen. Utskottet anser det mycket angeläget att en god kvalitet i utbildningen kan upprätthållas.

Under beredningen av frågan om tandläkarutbildningen har utskottet inhämtat information från universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) och de berörda utbildningsenheterna. Det har därvid framgått att UHÄ och enheterna påbörjat informationsinsatser för att till ansvariga för studie- och yrkesorientering, till gymnasieeleverna och även till allmänheten i övrigt

förmedla en realistisk bild av den framtida arbetsmarknaden för tandläkare och för att öka intresset bland gymnasieeleverna att söka till utbildningen. Vidare har information riktats till SACO/SR och massmedia om den delvis förändrade situationen på arbetsmarknaden för tandläkare. Utskottet har erfarit att Karolinska institutet (KI) t.ex. genom en särskild broschyr har informerat 9 000 elever på gymnasieskolans naturvetenskapliga och tekniska linjer och 3 000 värnpliktiga om tandläkarutbildningen och om den framtida arbetsmarknaden för tandläkare. Ett annat exempel på informationsåtgärder är att studerande på tandläkarlinjen i Göteborg informerat om utbildningen m.m. vid besök på gymnasieskolor i Göteborgsregionen. Från Göteborg har också sänts informationsmaterial till ca 150 studie- och yrkesorienteringsansvariga i den södra och den västra högskoleregionen. Vid universitetet i Umeå har skriftlig information sänts till gymnasieelever i Norrland och den södra högskoleregionen. Vidare har representanter för tandläkarutbildningen i Umeå gjort informationsbesök i gymnasieskolor och vid militärförläggningar.

Utskottet har vidare erfarit att UHÄ avser att skärpa förkunskapskraven till tandläkarlinjen i så måtto att kunskaper i svenska och engelska motsvarande betyget 3 från gymnasieskolans treåriga linjer skall uppställas som ett särskilt förkunskapskrav. Genom denna åtgärd kan de antagna studerandena förutsättas ha så goda kunskaper i svenska och engelska att de utan svårigheter kan följa utbildningen och får bättre möjligheter att genomföra den inom avsedd tid. UHÄ kommer också att undersöka hur bedömningen av utländska examina skall kunna förbättras så att man kan avgöra om de utländska studerandenas förkunskaper är jämförbara med de svenska studerandenas förkunskaper eller om de behöver komplettera sina kunskaper. Detta gäller särskilt vissa för tandläkarutbildningen väsentliga ämnen. Detta är viktigt då kursplanerna för tandläkarlinjen är uppgjorda med utgångspunkt i de kunskaper som svenska sökande fått i gymnasieskolan.

I syfte att upprätthålla kvaliteten inom tandläkarutbildningen har även utbildningsenheterna vidtagit åtgärder. KI har t.ex. begärt särskilda resurser för stödundervisning i svenska och engelska samt beslutat att vid lokal antagning inte ge dispens från de särskilda behörighetskraven i svenska och engelska. Av språkträningsskäl skall endast svenska och engelska användas i utbildningen. Vid KI och tandläkarutbildningen i Göteborg har införts en begränsning av möjligheterna till förnyade tentamina på så sätt att de studerande måste gå om en kurs efter ett angivet antal icke godkända tentamina. Vidare har spärrar införts för uppflyttning till vissa terminer genom att krav uppställs på genomförda kurser och godkända tentamina från tidigare terminer. I Umeå har införts ett system där det för tillträde till kurser krävs att de studerande har klarat studier på vissa angivna tidigare kurser. Vidare krävs för tillträde till den femte terminen att alla kurser under de fyra första terminerna är genomgångna och att alla tentamina därvid är godkända.

Utskottet ser med tillfredsställelse att de berörda myndigheterna påbörjat ett antal åtgärder för att förbättra rekryteringen till tandläkarlinjen och kvaliteten inom utbildningen. Utskottet förutsätter att myndigheterna noga

följer effekterna av vidtagna och planerade åtgärder och att de fortsätter att genomföra sitt kraftfulla program för att förbättra situationen.

I budgetpropositionen anmäls att en särskild utredare har tillkallats hösten 1987 för att se över innehåll, längd, dimensionering och förkunskapskrav för tandvårdsutbildningarna inom högskolan (tandläkarlinjen inom den statliga högskolan och tandhygienistlinjen inom den kommunala högskolan). Möjligheterna till en viss integrering av utbildningarna skall prövas. Omfattningen och lokaliseringen av den odontologiska forskningsorganisationen skall också prövas. Utredarens uppdrag skall redovisas före utgången av år 1988.

Mot bakgrund av den pågående utredningen förordar föredragande statsrådet oförändrade planeringsramar för tandläkarlinjen nästa budgetår, dvs. totalt 260 nybörjarplatser, varav 120 i Stockholm, 80 i Göteborg och 60 i Umeå.

Med hänvisning till arbetsmarknadsläget bland tandläkarna föreslås i motion 1987/88:Ub565 (fp) yrkande 14 att planeringsramarna skall minskas med 20 platser till totalt 240 nästa budgetår. Minskningen föreslås ske vid KI. Inbesparade medel bör användas till kvalitetsförstärkningar inom vårdyrkessektorn.

Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande.

Utskottet har i det föregående redovisat att situationen inom tandläkarutbildningen för närvarande till viss del innebär förlängda utbildningstider och en lägre examinationsfrekvens.

Det råder en viss osäkerhet om hur många av de utländska studerandena på tandläkarlinjen som ämnar stanna i Sverige efter avslutade studier.

Enligt UHÄ och Sveriges Tandläkarförbund beräknas antalet pensionsavgångar bland tandläkarna öka under 1990-talet.

I enlighet med riksdagens beslut (prop. 1984/85:79, SoU 1984/85:12, rskr. 1984/85:143) har tandvårdsområdet vidgats. Det framtida vårdbehovet inom tandvården påverkas också av befolkningens ålderssammansättning, tandhälsan i landet samt materialutvecklingen.

Mot bakgrund av den redovisade, delvis nya situationen i vad gäller framtida tillgång och efterfrågan på tandläkare anser utskottet att det inte finns grund för att besluta om en ytterligare minskad dimensionering av tandläkarlinjen. Motion 1987/88:Ub565 yrkande 14 avstyrks därför.

I budgetpropositionen föreslås en omföring av medel från sektorsanslaget, avseende anslagsposten Universitetet i Lund, enheten för tandläkarutbildning i Malmö, till anslaget Odontologiska fakulteterna, anslagsposten Universitetet i Lund, i syfte att garantera forskningsresurser för enheten för tandläkarutbildning i Malmö till dess att ett slutligt beslut kan tas om den framtida odontologiska forsknings- och utbildningsorganisationen i hela landet.

I fem motioner behandlas frågan om odontologisk utbildning och forskning i Malmö.

I motion 1987/88:Ub626 (c) yrkande 17 anføres att en utökning av tandläkarutbildningen kommer att bli nödvändig i framtiden. Mot denna bakgrund bör kompetensen i Malmö bibehållas. Tandläkarutbildningen bör återupptas vårterminen 1989 med 40 nybörjarplatser som överförs från KI

och universitetet i Göteborg. En överföring av ett icke angivet antal platser till Malmö från övriga utbildningsorter begärs i motion 1987/88:Ub811 (fp) yrkande 10 delvis.

I motionerna 1987/88:Ub545 (c) och 1987/88:Ub815 (c) yrkande 1 hemställs dels att en tandvårdshögskola snarast skall inrättas i Malmö i enlighet med ett utredningsförslag från odontologiska fakulteten vid universitetet i Lund, dels att antalet studerande på tandläkarlinjen vid denna högskola skall vara 40.

Enligt motion 1987/88:Ub530 (s) bör den nyligen tillsatta utredningen genomföras skyndsamt i syfte att skapa underlag för ett beslut om fortsatt grundutbildning av tandläkare i Malmö. Motionärerna anför att utvecklingen av tandläkarbehovet, tandvårdens förändrade innehåll, examinationsfrekvensen m.m. ger andra förutsättningar för en bedömning av tandläkarutbildningens omfattning och organisation än vad som förelåg vid riksdagens beslut om nedläggning i Malmö.

Enligt motion 1987/88:Ub517 (m) bör den odontologiska forskningen få behålla sin volym bl.a. mot bakgrund av att tandvårdsområdet förändrats och utvidgats. Vidare anføres att den odontologiska forskningen bör få finnas kvar vid enheten för tandläkarutbildning i Malmö då den är en förutsättning för olika internationella åtaganden inom forskning, utveckling och utbildning som enheten har. Även i motion 1987/88:Ub811 (fp) yrkande 10 delvis begärs ett uttalande om att den odontologiska forskningen bör få finnas kvar i Malmö.

Utskottet vill först erinra om att de viktigaste punkterna i direktiven för utredningen om tandvårdsutbildningarna m.m. är att utredaren skall pröva hur det framtida vårdbehovet och det vidgade vårdområdet för tandvården påverkar innehållet i utbildningen. Utredaren skall vidare utarbeta olika modeller för hur tandvårdsutbildningarna kan integreras. Resultatet av en utredning om en mera kvalificerad tandhygienistutbildning samt en ny tandläkarutbildning, som gjorts vid enheten i Malmö på uppdrag av UHÄ, skall beaktas i utredningsarbetet. Utredaren skall också pröva storleken på den odontologiska forskningsorganisationen i landet som helhet i förhållande till tandvårdsutbildningarna. Utskottet anser – utan att nu ta ställning till frågor om innehåll och omfattning beträffande den framtida odontologiska utbildningen och forskningen – att utredningen bör arbeta så snabbt att utredningsresultaten föreligger i så god tid att de kan remissbehandlas och ingå i underlaget för ett riksdagsbeslut inför budgetåret 1990/91 om den framtida odontologiska utbildnings- och forskningsorganisationen.

Tandvårdscheferna i de sex sydligaste länen m.m. har i skrivelse den 10 mars 1988 till utskottet framhållit att tidigare erfarenheter visar att de flesta ungdomar som vill studera vidare söker utbildning och arbete så nära hemorten som möjligt. Så är också fallet när det gäller blivande och nyblivna tandläkare. Andelen sydsvenska ungdomar som påbörjat sin tandläkarutbildning har enligt skrivelsen också minskat markant sedan beslutet om en nedläggning av grundutbildningen vid tandläkarhögskolan i Malmö togs år 1984. Antalet studerande med hemort i den södra delen av landet vid högskolorna i Stockholm, Göteborg och Umeå är enligt tandvårdscheferna fortfarande lika lågt som det var fram till nedläggningsbeslutet.

Utskottet har erfårit att verksamheten vid enheten i Malmö fr.o.m. läsåret 1988/89 kommer att omfatta forskning, forskarutbildning, svensk och internationell vidareutbildning och efterutbildning i form av uppdragsutbildning samt verksamhet i anslutning till uppdraget från World Health Organization (WHO) att vara ett internationellt samarbetscentrum. Vidare kommer kommunal högskoleutbildning avseende tandhygienistlinjen samt gymnasial utbildning inom tandvårdsområdet att vara förlagda till enhetens lokaler och vissa av enhetens lärare att i viss utsträckning vara anlitade i denna utbildning.

Enligt utskottets uppfattning är det av vikt att det föreligger en reell valfrihet för riksdag och regering när beslut skall fattas om den framtida omfattningen och organisationen av den odontologiska utbildningen och forskningen. Därför bör den pågående utredningen om tandläkarutbildningen utgå bl.a. från de personella och materiella förutsättningar som finns i dag på de fyra orterna med odontologisk fakultet. De överföringar av resurser beträffande enheten i Malmö som föreslås i budgetpropositionen i detta syfte tillstyrks därför. Anslaget Odontologiska fakulteterna behandlar utskottet i betänkandet 1987/88:28. Enligt förslagen i budgetpropositionen kommer således tandläkarhögskolan i Malmö att budgetåret 1988/89 disponera 15 337 000 kr. under anslaget Utbildning för värdeyrken och 16 853 000 kr. under anslaget Odontologiska fakulteterna. För att bibehålla handlingsfriheten förutsätter utskottet att resurser av motsvarande storlek kvarstår även under budgetåret 1989/90.

Det finns enligt utskottets uppfattning inte anledning att nu – innan utredningens resultat föreligger – vidta sådana extraordinära åtgärder som föreslås i motionerna beträffande ett återupptagande av tandläkarutbildningen i Malmö nästa budgetår. Som utskottet nyss anført bör ställningstaganden till den framtida omfattningen och organisationen av den odontologiska utbildningen och forskningen tas inför budgetåret 1990/91.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motionerna 1987/88:Ub517, 1987/88:Ub530, 1987/88:Ub545, 1987/88:Ub626 yrkande 17, 1987/88:Ub811 yrkande 10 och 1987/88:Ub815 yrkande 1 fastställer planeringsramar för tandläkarlinjen i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100.

Rehabiliteringslinjen

Den statliga sjukgymnastutbildningen på rehabiliteringslinjen föreslås få oförändrade planeringsramar nästa budgetår. Även planeringsramarna för rehabiliteringslinjens båda inriktningar mot arbetsterapi och sjukgymnastik inom den kommunala högskolan föreslås vara oförändrade.

I motion 1987/88:Ub502 (c) begärs ett uttalande från riksdagen om att antalet platser för utbildning av sjukgymnaster behöver ökas. En sådan ökning bör enligt motionärernas mening göra det möjligt att förlägga sjukgymnastutbildning till Kristianstad.

Utskottet föreslår att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Ub502 fastställer planeringsramar för rehabiliteringslinjen i enlighet med förslaget i budgetpropositionen, vilket överensstämmer med önskemålen från UIÄ och de kommunala utbildningshuvudmännen.

Planeringsramarna nästa budgetår för påbyggnadsutbildning i anslutning till rehabiliteringslinjen föreslås vara oförändrade totalt sett. Inom totalramen görs dock en viss omfördelning mellan utbildningsorterna.

I enlighet med UHÄ:s anslagsframställning yrkas i motion 1987/88:Ub605 (vpk) att platserna inom påbyggnadsutbildningen för sjukgymnaster skall ökas med 100 nästa budgetår, varav 80 platser inom den kommunala högskolan och 20 platser inom den statliga högskolan (yrkande 1). Vidare begärs att en påbyggnadsutbildning om 20 poäng i företagshälsovård för sjukgymnaster skall inrättas (yrkande 2).

Utskottet anser i likhet med föredragande statsrådet att en utbyggnad av den nyligen inrättade påbyggnadsutbildningen på rehabiliteringslinjen kan anstå. Utskottet erinrar i sammanhanget om att UHÄ, liksom under tidigare år, kan omfördela utbildningsplatser inom den del av påbyggnadsutbildningen på rehabiliteringslinjen som ges inom den kommunala högskolan. Härigenom finns en viss möjlighet att anpassa utbildningsutbudet till en varierande efterfrågan. Ansvar för utbildning i företagshälsovård för olika kategorier av sjukvårdspersonal ligger för närvarande på arbetskyddsstyrelsen. Denna personalutbildning ges dels i styrelsens egen regi, dels i form av uppdragsutbildning förlagd till universitet och högskolor. Ett tidigare utredningsförslag att föra över denna utbildning till högskolan bedöms enligt vad utskottet inhämtat för närvarande inte möjligt att genomföra, bl.a. av finansiella skäl. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub605 yrkandena 1 och 2.

Psykoterapiutbildning

Psykoterapiutbildning skall enligt riksdagens beslut år 1979 på sikt finnas i alla högskoleregioner och byggas ut successivt (prop. 1978/79:100, UbU 1978/79:32, rskr. 1978/79:272).

Vid föregående riksmöte beslöt riksdagen om en reformering av utbildningen, som dithills bedrivits i två steg (prop. 1986/87:100, UbU 1986/87:18, rskr. 1986/87:157). Den tidigare steg 1-utbildningen förutsattes fortsättningsvis ges av sjukvårdshuvudmännen i form av fortbildningskurser. Den nya utbildningen i psykoterapi inom den statliga högskolan skulle motsvara den tidigare steg 2-utbildningen men få delvis förändrat innehåll.

I årets budgetproposition föreslås att den nya psykoterapiutbildningen, som finns vid Karolinska institutet och universitetet i Umeå, skall anordnas även vid universitetet i Lund nästa budgetår. Antalet utbildningsplatser i Lund föreslås vara 16.

I motion 1987/88:Ub559 (s) yrkas att riksdagen skall uttala att det behövs en utökad utbildning av barn- och ungdomspsykoterapeuter.

Utskottet tillstyrker att antalet platser ökas med 16 till totalt 56 och att de nya platserna lokaliseras till Lund.

Utskottet erinrar om att det utöver den utökade utbildningen av psykoterapeuter inom den statliga högskolan finns utbildning av ungdomspsykoterapeuter vid Ericastiftelsen i Stockholm. Till denna utbildning utgår statligt bidrag under anslaget Bidrag till kommunal högskoleutbildning m.m.

Utskottet har också erfarit att psykoterapiutbildning motsvarande den nya, statliga påbyggnadslinjen ges inom några landsting som fortbildning. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub559.

I motion 1987/88:Ub666 (fp) yrkas att rekryteringsunderlaget för den nya utbildningen i psykoterapi skall vidgas till att omfatta även sjuksköterskor. Motionärerna påpekar att det inte finns någon påbyggnadsutbildning som bygger direkt på hälso- och sjukvårdslinjens inriktning mot psykiatrisk vård. De anser att om sjuksköterskor med denna grundutbildning blev berättigade att antas till utbildning i psykoterapi skulle detta förbättra rekryteringen till grundutbildningen.

Utskottet behandlade ett motsvarande motionsyrkande vid föregående riksmöte. Utskottet påpekade då att de som genomgått sådan fortbildning i psykoterapi som bedöms motsvara den tidigare steg 1-utbildningen skall vara berättigade att antas till den nya utbildningen i psykoterapi. Detta gäller således även sjuksköterskor. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub666. Utskottet vill i sammanhanget erinra om den försöksverksamhet som pågår med att anknyta hälso- och sjukvårdslinjens inriktning mot psykiatrisk vård till påbyggnadslinjen i öppen hälso- och sjukvård. Denna försöksverksamhet motiveras bl.a. av att rekryteringen till grundutbildningen med inriktning mot psykiatrisk vård behöver förbättras.

Logopedlinjen m.m.

I budgetpropositionen föreslås oförändrade *planeringsramar* för logopedlinjen. Utskottet tillstyrker förslaget.

Påbyggnadsutbildning för logopeder har givits i form av enstaka kurser. UHÄ har i sin anslagsframställning för budgetåret 1988/89 föreslagit att denna utbildning skall permanentas i form av en reguljär påbyggnadslinje om 20 poäng som ges alternerande vid universitetet i Lund och vid Karolinska institutet. UHÄ har vidare föreslagit att medel, 278 000 kr., skall flyttas över från anslaget till lokala och individuella linjer samt fristående kurser till vårdsektorsanslaget.

I motion 1987/88:Ub631 (m) yrkas att riksdagen skall besluta att inrätta en påbyggnadsutbildning i logopedi vid universitetet i Lund budgetåret 1988/89 och att medel för denna utbildning skall föras över från anslaget Lokala och individuella linjer samt fristående kurser.

Utskottet finner för sin del att påbyggnadsutbildningen i logopedi bör kunna anordnas i form av fristående kurs även budgetåret 1988/89 och föreslår att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub631 i denna del. Till anslagsberäkningarna återkommer utskottet i det följande.

Hälso- och sjukvårdslinjen och påbyggnadslinjer till denna, m.m.

Planeringsramarna för hälso- och sjukvårdslinjen föreslås vara oförändrade nästa budgetår med undantag av en teknisk förändring, en minskning med 16 platser i Örebro läns landsting i enlighet med UHÄ:s förslag.

Utskottet tillstyrker de föreslagna planeringsramarna och tar i det följande upp frågan om åtgärder för att förbättra rekryteringen av studerande till sjuksköterskeutbildningen.

Föredragande statsrådet konstaterar att rekryteringssituationen fortfarande är det dominerande problemet för den kommunala högskolans vårdutbildningar. När ungdomskullarna nu minskar får vårdlinjen i gymnasieskolan ett mindre rekryteringsunderlag. Eftersom hälso- och sjukvårdslinjen i högskolan bygger på gymnasieskolans vårdlinje minskar rekryteringsbasen även för denna linje. Studerande från andra gymnasielinjer kan uppnå förkunskapskraven för antagning till sjuksköterskeutbildningen genom att gå en ettårig gymnasial vårdinriktad kompletteringskurs. Under innevarande budgetår har dessutom en begränsad *försöksverksamhet* pågått med att direkt anta studerande från andra linjer än vårdlinjen till en sjuksköterskeutbildning som inkluderar kompletterande utbildning om 40 poäng, vilken ger kunskaper motsvarande kompletteringskursens innehåll.

Mot bakgrund av den svåra rekryteringssituationen förordar statsrådet att försöksverksamheten utvidgas till att avse samtliga inriktningar inom hälso- och sjukvårdslinjen. Försöksverksamheten skall genomföras inom de föreslagna planeringsramarna med utnyttjande av obesatta platser.

I syfte att förbättra rekryteringen till hälso- och sjukvårdslinjen föreslås i motionerna 1987/88:Ub572 (fp), 1987/88:Ub701 (fp) och 1987/88:Ub814 (fp) yrkande 7 att försök skall genomföras av det slag som förordas i budgetpropositionen. I den sistnämnda motionen yrkas att försök skall ske i enlighet med ett förslag som utarbetats av Ersta Diakonisällskap.

I motion 1987/88:Ub808 (m) begärs att tillträdeskraven till sjuksköterskeutbildningen skall höjas (yrkande 6). Enligt motionärernas mening räcker det inte med ett medelbetyg av 3 från gymnasieskolans vårdlinje för att de studerande skall kunna genomföra sina högskolestudier på hälso- och sjukvårdslinjen med tillfredsställande resultat. Motionärerna begär också ett uttalande om att utbildning på andra linjer i gymnasieskolan, kompletterad med den ettåriga vårdinriktade kompletteringskursen, är en bra bas för sjuksköterskeutbildning (yrkande 7).

Utskottet anser att en utvidgad försöksverksamhet med direkt antagning av studerande från andra gymnasielinjer än vårdlinjen till hälso- och sjukvårdslinjen inkl. kompletterande utbildning bör prövas som en åtgärd för att öka rekryteringen till sjuksköterskeutbildningen. Utskottet har därför inget att erinra mot förslaget i budgetpropositionen att den hittillsvarande försöksverksamheten utvidgas till att avse samtliga inriktningar inom hälso- och sjukvårdslinjen. Genom denna verksamhet tillgodoses de önskemål om försöksverksamhet som förs fram i motionerna 1987/88:Ub572, 1987/88:Ub701 och 1987/88:Ub814 yrkande 7. Utskottet anser inte att riksdagen bör uttala sig om sådana detaljer i försöksverksamheten som var den skall genomföras och vilka inriktningar den skall avse på de olika orterna. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår de tre aktuella motionsyrkandena.

Den förordade försöksverksamheten genomförs parallellt med den reguljära verksamheten med den kompletterande ettåriga vårdinriktade gymnasiekursen. Då det aldrig har ifrågasatts att denna kompletteringskurs inte skulle vara en bra grund för sjuksköterskeutbildning anser utskottet att det inte behöver göras något sådant uttalande som begärs i motion 1987/88:Ub808. Som föredragande statsrådet anför bör den nu utvidgade försöks-

verksamheten utvärderas. Det får därvid prövas om försöksverksamheten bör utvidgas ytterligare och om den kompletterande vårdinriktade gymnasiekursen bör ersättas av en sådan förlängd sjuksköterskeutbildning som nu prövas i försöksverksamheten. Med det anförda avstyrker utskottet yrkande 6 i motion 1987/88:Ub808.

Utskottet anser slutligen att något ställningstagande inte bör göras nu till huruvida förkunskapskraven till den reguljära sjuksköterskeutbildningen skall skärpas. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkande 7 i motion 1987/88:Ub808.

I motion 1987/88:Ub815 (c) yrkande 2 hemställs om ett uttalande om att *sjuksköterskeutbildning* bör vara förlagd till *Ystad*.

Utskottet erinrar om att riksdagen fördelar nybörjarplatser på utbildningshuvudmännen vilka lokaliserar utbildningen inom sitt verksamhetsområde. Motion 1987/88:Ub815 yrkande 2 avstyrks.

Riksdagen bör enligt motion 1987/88:Ub814 (fp) yrkandena 8 och 9 hos regeringen begära att UHÄ får i uppdrag att utreda utformningen av en *forskarutbildning* parallell med de medellånga vårdutbildningarna. Med detta torde menas en forskarutbildning som bygger på de medellånga vårdutbildningarna och anordnas inom den kommunala högskolan. I motionen sägs vidare att utvecklingsarbete och forskning skall bedrivas såväl vid de traditionella högskole- och universitetsinstitutionerna som i den basala hälso- och sjukvården på primär- och länssjukvårdsnivå. UHÄ bör få i uppdrag att också utarbeta förslag till en organisation för omvårdnadsforskningen.

Sjuksköterskor och andra med medellång vårdutbildning kan i dag få en överbyggande utbildning på särskilda kurser för att därefter kunna antas till forskarutbildning vid någon av de medicinska fakulteterna. Forskarutbildning kräver kvalificerad handledning och en miljö som ger kontakt med större forskningsområden och företrädare för angränsande discipliner. Utskottet anser inte att ansvaret för forskarutbildningen bör läggas på den kommunala högskolan. Utskottet erinrar om att det vid hälsouniversitetet i Linköping finns både forskarutbildning och kommunal och statlig grundläggande vårdyrkesutbildning. Slutligen erinrar utskottet om att UHÄ på regeringens uppdrag utreder frågan om forskningsanknytningen av den kommunala högskoleutbildningen. Uppdraget skall redovisas före den 1 juli 1988. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub814 yrkandena 8 och 9.

Planeringsramarna för påbyggnadslinjer som ansluter till hälso- och sjukvårdslinjen föreslås i budgetpropositionen vara oförändrade nästa budgetår, med undantag av en minskning med 200 platser på den kompletterande utbildningen i allmän hälso- och sjukvård för sjuksköterskor med äldre utbildning. Minskningen motiveras med lågt kapacitetsutnyttjande.

I motion 1987/88:626 (c) yrkande 18 hemställs att riksdagen skall avslå förslaget om att minska antalet platser för den kompletterande utbildningen i allmän hälso- och sjukvård. Enligt motion 1987/88:Ub583 (s) bör riksdagen uttala att den föreslagna minskningen är olycklig.

Utskottet noterar att UHÄ och utbildningshuvudmännen föreslagit en minskning av antalet platser på kompletteringsutbildningen i allmän hälso- och sjukvård. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub583 och 1987/88:Ub626 yrkande 18 och fastställer planeringsramar i enlighet med regeringens förslag. Till medelsberäkningarna återkommer utskottet i det följande.

UbU 1987/88:24

Planeringsramar i övrigt

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till planeringsramar i övrigt och föreslår att riksdagen fastställer dem i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100.

Medelsberäkningarna

Under anslaget Utbildning för vårdyrken beräknar föredragande statsrådet ett medelsbehov av 430 321 000 kr.

Utskottet förutsätter att eventuella behov av kvalitetsförstärkningar vid läkarlinjen i Umeå provas och förs fram av de berörda utbildningsmyndigheterna. Inför budgetåret 1988/89 har inte något sådant krav förts fram av UHÄ. Med det anförda avstyrker utskottet yrkande 5 i motion 1987/88:Ub565.

I motion 1987/88:Ub605 (vpk) yrkande 3 begärs en ökning av anslaget Utbildning för vårdyrken för den i motionen föreslagna utökade påbyggnadsutbildningen för sjukgymnaster.

I det föregående har utskottet avstyrkt motion 1987/88:Ub605 i vad den avser utökad påbyggnadsutbildning för sjukgymnaster och föreslår nu att riksdagen avslår motionen även i vad den avser ett ökat anslag för detta ändamål.

En höjning av anslaget med 792 000 kr. till ett oförändrat antal platser för kompletterande utbildning för sjuksköterskor med äldre utbildning föreslås i motion 1987/88:Ub626 yrkande 15.

I enlighet med utskottets förslag i det föregående om minskade planeringsramar för den kompletterande påbyggnadsutbildningen för sjuksköterskor föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkande 15 i motion 1987/88:Ub626.

Utskottet har i det föregående avstyrkt motion 1987/88:Ub631 i vad avser inrättande av en påbyggnadslinje för logopeder. Utskottet föreslår nu att riksdagen avslår motionen även i vad den avser beräkning av medel för denna utbildning under förevarande anslag.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att anslaget förs upp med det av regeringen begärda beloppet.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *prövning av förutsättningarna för att flytta nybörjarplatser på läkarlinjen till universitetet i Umeå*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub537 samt med anledning av motionerna 1987/88:Ub520, 1987/88:Ub565 yrkande 15,

1987/88:Ub626 yrkande 16, 1987/88:Ub653 och 1987/88:Ub681 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

2. *beträffande planeringsramar för läkarlinjen*

att riksdagen med avslag på motionerna 1987/88:Ub511 yrkande 1, 1987/88:Ub596 och 1987/88:Ub704 fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100.

3. *beträffande planeringsramar för tandläkarlinjen, m.m.*

att riksdagen med avslag på motionerna 1987/88:Ub517, 1987/88:Ub530, 1987/88:Ub545, 1987/88:Ub565 yrkande 14, 1987/88:Ub626 yrkande 17, 1987/88:Ub811 yrkande 10 och 1987/88:Ub815 yrkande 1 fastställer planeringsramar för tandläkarlinjen i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100.

4. *beträffande rehabiliteringslinjen*

att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Ub502 fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100.

5. *beträffande påbyggnadslinjer i anslutning till rehabiliteringslinjen*

att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Ub605 yrkandena 1 och 2 fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100.

6. *beträffande utbildning i psykoterapi*

att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Ub559 fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100.

7. *beträffande rekryteringsunderlaget till utbildningen i psykoterapi*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub666.

8. *beträffande logopedlinjen*

att riksdagen fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100.

9. *beträffande påbyggnadsutbildning för logopeder*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub631 delvis.

10. *beträffande hälso- och sjukvårdslinjen*

att riksdagen fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100.

11. *beträffande försöksverksamhet inom hälso- och sjukvårdslinjen*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub572, 1987/88:Ub701 och 1987/88:Ub814 yrkande 7.

12. *beträffande den kompletterande vårdinriktade kursen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub808 yrkande 6.

13. *beträffande förkunskapskrav vid antagning till hälso- och sjukvårdslinjen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub808 yrkande 7.

14. *beträffande sjuksköterskeutbildning i Ystad*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub815 yrkande 2.

15. *beträffande viss forskarutbildning*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub814 yrkandena 8 och 9.

16. *beträffande påbyggnadslinjer i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjen*

att riksdagen med avslag på motionerna 1987/88:Ub583 och 1987/88:Ub626 yrkande 18 fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100,

UbU 1987/88:24

17. beträffande *planeringsramar i övrigt*

att riksdagen fastställer planeringsramar i övrigt i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100,

18. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 5, 1987/88:Ub605 yrkande 3, 1987/88:Ub626 yrkande 15 och 1987/88:Ub631 delvis, till *Utbildning för vårdrken* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 430 321 000 kr.

2. Vissa tandvårdskostnader

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 6 (s. 217–218) och hemställer

att riksdagen till *Vissa tandvårdskostnader* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 92 353 000 kr.

3. Bidrag till kommunal högskoleutbildning m.m.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 14 (s. 292–295) och hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till kommunal högskoleutbildning m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 200 817 000 kr.,

2. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om överföring mellan anslagen *Bidrag till kommunal högskoleutbildning m.m.* och *Lokala och individuella linjer samt fristående kurser* i enlighet med vad som har förordats i propositionen.

4. Driftersättning enligt läkarutbildningsavtal m.m.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 39 (s. 348–349) och hemställer

att riksdagen till *Driftersättning enligt läkarutbildningsavtal m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 970 500 000 kr.

Stockholm den 28 april 1988

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Pär Granstedt (c), Lars Svensson (s), Ingvar Johnsson (s), Göran Allmér (m), Barbro Nilsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Lars Leijonborg (fp), Birger Hagård (m), Marita Bengtsson (s), Kerstin Kcen (fp), Rinaldo Karlsson (s), Rune Rydén (m), Marianne Andersson (c) och Bo Hammar (vpk).

1. Flyttning av nybörjarplatser på läkarlinjen till universitetet i Umeå (punkt 1, mom. 1 samt motiveringen för mom. 2)

Pär Granstedt (c), Lars Leijonborg (fp), Kerstin Keen (fp) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet anser emellertid" och slutar med "totala planeringsramen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att olika åtgärder bör vidtas för att lösa problemen med läkarbrist i Norrland. Erfarenheterna visar att de som utbildas vid universitetet i Umeå i större utsträckning söker tjänst i Norrland än de som utbildats vid andra läroanstalter. Därför bör 20 nybörjarplatser på läkarlinjen flyttas från Karolinska institutet till universitetet i Umeå. Utskottet förutsätter att denna flyttning kan göras utan att det uppstår några merkostnader. Medel bör därför föras över från Karolinska institutet till universitetet i Umeå samtidigt som platserna förs över. Eftersom en sådan flyttning av utbildningsplatser och medel kräver förberedelse tid torde överföringen kunna göras tidigast vårterminen 1989. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att göra överföringar i enlighet med vad utskottet anfört. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 15 och 1987/88:Ub626 yrkande 16 som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet föreslår – med erinran om vad utskottet anfört i det föregående om bemyndigande för regeringen att ändra planeringsramarna – att riksdagen fastställer de planeringsramar för läkarlinjen som föreslås i proposition 1987/88:100 och avslår motionerna 1987/88:Ub511 yrkande 1, 1987/88:Ub596 och 1987/88:Ub704, vilka samtliga innebär en ökning av den totala planeringsramen.

dels att moment 1 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande flyttning av nybörjarplatser på läkarlinjen till universitetet i Umeå*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 15 och 1987/88:Ub626 yrkande 16 samt med anledning av motionerna 1987/88:Ub520, 1987/88:Ub537, 1987/88:Ub653 och 1987/88:Ub681 bemyndigar regeringen att göra överföringar i enlighet med vad utskottet förordat samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Ökning av antalet nybörjarplatser på läkarlinjen vid universitetet i Umeå (punkt 1, mom. 1 samt motiveringen för mom. 2)

Bo Hammar (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet anser emellertid" och slutar med "totala planeringsramen" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med vad som anförs i motion 1987/88:Ub520 om att åtgärder bör vidtas snarast för att motverka läkarbristen i Norrland. Därför bör antalet nybörjarplatser på läkarlinjen ökas och ökningen förläggas till universitetet i Umeå. Riksdagen bör hos regeringen begära att överläggningar med berörda sjukvårdshuvudmän omedelbart påbörjas. Regeringen bör så snart det är möjligt återkomma med förslag om en ökad planeringsram för läkarutbildningen i Umeå. Vidare bör regeringen därvid beräkna och begära de resurser som den utökade planeringsramen kräver.

Utskottet föreslår att riksdagen – i avvaktan på nytt förslag från regeringen – fastställer de planeringsramar för läkarlinjen som föreslås i proposition 1987/88:100 och avslår motionerna 1987/88:Ub511 yrkande 1, 1987/88:Ub596, 1987/88:Ub704.

dels att moment 1 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande ökning av antalet nybörjarplatser på läkarlinjen vid universitetet i Umeå*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub520 samt med anledning av motionerna 1987/88:Ub537, 1987/88:Ub565 yrkande 15, 1987/88:Ub626 yrkande 16, 1987/88:Ub653 och 1987/88:Ub681 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

3. Planeringsramar för tandläkarlinjen, m.m. (punkt 1, mom. 3)

Pär Granstedt (c), Marianne Andersson (c) och Bo Hammar (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet vill" och på s. 11 slutar med "proposition 1987/88:100" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är angeläget att den nyligen påbörjade utredningen om tandläkarutbildningens framtida omfattning och innehåll kan arbeta snabbt och att de materiella och personella resurser som i dag finns inom forskningsorganisationen i Malmö kan finnas kvar i avvaktan på att utredningen avslutats. Utskottet tillstyrker därför de omföringar av resurser beträffande enheten i Malmö som föreslås i budgetpropositionen. Anslaget Odontologiska fakulteterna behandlar utskottet i betänkandet 1987/88:28.

Utskottet anser vidare att resurserna vid enheten i Malmö bör tas till vara under utredningstiden genom att tandläkarutbildningen återupptas med 40 nybörjarplatser vilka temporärt flyttas från KI och universitetet i Göteborg till Malmö budgetåren 1988/89 och 1989/90. Antagning bör ske med början vårterminen 1989. Utskottet förutsätter att denna överföring kan göras utan att ytterligare resurser behöver tillföras enheten i Malmö budgetåret 1988/89. Riksdagen bör således med anledning av proposition 1987/88:100 och motionerna 1987/88:Ub517, 1987/88:Ub530, 1987/88:Ub545, 1987/88:Ub626 yrkande 17, 1987/88:Ub811 yrkande 10 och 1987/88:Ub815 fastställa planeringsramar i enlighet med vad utskottet anför. Utbildningen bör genomföras i enlighet med det förslag till integrerad och förändrad utbildning som utarbetats av enheten i Malmö.

Utskottet anser att den pågående utredningen bör resultera i ett förslag om

en permanent framtida lokalisering av tandläkarutbildning till Malmö UbU 1987/88:24
fr.o.m. budgetåret 1990/91.

dels att moment 3 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *planeringsramar för tandläkarlinjen m.m.*

att riksdagen med anledning av proposition 1987/88:100 samt motionerna 1987/88:Ub517, 1987/88:Ub530, 1987/88:Ub545, 1987/88:Ub626 yrkande 17, 1987/88:Ub811 yrkande 10 och 1987/88:Ub815 yrkande 1 samt med avslag på motion 1987/88:Ub565 yrkande 14 fastställer planeringsramar i enlighet med vad utskottet förordat samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om framtida tandläkarutbildning vid enheten i Malmö,

4. Påbyggnadslinjer i anslutning till rehabiliteringslinjen (punkt 1, mom. 5)

Bo Hammar (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "och 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att påbyggnadsutbildningen för sjukgymnaster nu bör byggas ut med 100 platser i enlighet med UHÄ:s förslag och att en ny linje om 20 poäng i företagshälsovård inrättas. Den nya linjen bör rymmas inom den av utskottet förordade ökningen av planeringsramarna för påbyggnadsutbildning för sjukgymnaster. Utskottet anser nämligen att det är mycket betydelsefullt att den nya utbildningen kan starta redan budgetåret 1988/89, då det finns ett stort behov av sjukgymnaster som kan förebygga och bota de förslitnings- och belastningsskador som drabbar många i arbetslivet. Riksdagen bör således bifalla motion 1987/88:Ub605 yrkandena 1 och 2. Till medelsberäkningen återkommer utskottet i det följande.

dels att moment 5 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *påbyggnadslinjer i anslutning till rehabiliteringslinjen*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub605 yrkandena 1 och 2 och med anledning av proposition 1987/88:100

dels bemyndigar regeringen att inrätta en påbyggnadslinje, utbildning i företagshälsovård för sjukgymnaster, om 20 poäng den 1 juli 1988,

dels fastställer planeringsramar för påbyggnadslinjer i anslutning till rehabiliteringslinjen i enlighet med vad utskottet förordat,

5. Påbyggnadsutbildning för logopeder (punkt 1, mom. 9)

Göran Allmér, Birger Hagård och Rune Rydén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "det följande" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör kontinuiteten i påbyggnadsutbildningen för logopeder säkras genom att utbildningen inrättas som en reguljär påbyggnadslinje den 1 juli 1988 i enlighet med UHÄ:s anslagsframställning och förslaget i motion 1987/88:Ub631. Till medelsberäkningen återkommer utskottet i det följande.

dels att moment 9 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

UbU 1987/88:24

9. beträffande *påbyggnadsutbildning för logopeder*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub631 delvis bemyndigar regeringen att inrätta en påbyggnadslinje i anslutning till logopedlinjen om 20 poäng den 1 juli 1988.

6. Förkunskapskrav vid antagning till hälso- och sjukvårdslinjen (punkt 1, mom. 13)

Göran Allmér, Birger Hagård och Rune Rydén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottet anser slutligen" och slutar med "motion 1987/88:Ub808" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är nödvändigt att skärpa förkunskapskraven för antagning till sjuksköterskeutbildningen. De studerande som antas får annars svårt att följa undervisningen på linjen med ett gott resultat. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag om hur detta skall ske och därvid utgå från det förslag som lämnats av tillträdesutredningen (SOU 1985:57). Riksdagen bör således bifalla motion 1987/88:Ub808 yrkande 7.

dels att moment 13 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *förkunskapskrav vid antagning till hälso- och sjukvårdslinjen*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub808 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Påbyggnadslinjer i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjen (punkt 1, mom. 16)

Pär Granstedt och Marianne Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet noterar" och slutar med "det följande" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det behov som fortfarande finns av kompletterande utbildning för sjuksköterskor med äldre utbildning bör tillgodoses. Därför bör antalet nybörjarplatser för denna utbildning nästa budgetår vara oförändrat. Om det visar sig att utbildningsplatserna inte kan fyllas på ett tillfredsställande sätt under innevarande budgetår, bör särskilda informationsinsatser göras inför kommande budgetår. Riksdagen bör således bifalla motion 1987/88:Ub626 yrkande 18. Till medelsberäkningarna återkommer utskottet i det följande.

dels att moment 16 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *påbyggnadslinjer i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjen*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub626 yrkande 18 och med anledning av proposition 1987/88:100 och motion 1987/88:Ub583 fastställer planeringsramar i enlighet med vad utskottet förordat,

Under förutsättning av bifall till reservation 5

Göran Allmér, Birger Hagård och Rune Rydén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet har" och slutar med "begärda beloppet" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående (reservation 5) föreslagit riksdagen att en ny påbyggnadslinje för logopeder skall inrättas den 1 juli 1988. Den nya linjen bör enligt utskottets uppfattning finansieras genom att förevarande anslag ökas med 278 000 kr. samtidigt som motsvarande belopp under anslaget Lokala och individuella linjer samt fristående kurser inte får disponeras.

dels att moment 18 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *anslagsbeloppet m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub631 delvis, med anledning av proposition 1987/88:100 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 5, 1987/88:Ub605 yrkande 3 och 1987/88:Ub626 yrkande 15

dels till Utbildning för vårdyrken för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 430 599 000 kr.,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om anslaget Lokala och individuella linjer samt fristående kurser.

9. Anslagsbeloppet (punkt 1, mom. 18)

Lars Leijonborg och Kerstin Keen (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "motion 1987/88:Ub565" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att kvaliteten på läkarutbildningen vid universitetet i Umeå måste förstärkas och att riksdagen därför bör anvisa 1 milj.kr. utöver vad regeringen föreslagit. Därmed motverkas bl.a. att studerande slutar sin utbildning eller flyttar till annan utbildningsort. Riksdagen bör således bifalla motion 1987/88:Ub565 yrkande 5.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "begärda beloppet" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår att riksdagen under anslaget anvisar 431 321 000 kr.

dels att moment 18 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub565 yrkande 5, med anledning av proposition 1987/88:100 och med avslag på motionerna 1987/88:Ub605 yrkande 3, 1987/88:Ub626 yrkande 15 och 1987/88:Ub631 delvis, till *Utbildning för vårdyrken* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 431 321 000 kr.

10. Anslagsbeloppet (punkt 1, mom. 18)

UbU 1987/88:24

Under förutsättning av bifall till reservation 7

Pär Granstedt och Marianne Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "I enlighet" och slutar med "motion 1987/88:Ub626" bort ha följande lydelse:

I enlighet med utskottets förslag i det föregående (reservation 7) att minska antalet utbildningsplatser på påbyggnadsutbildningen för sjuksköterskor med äldre utbildning bör riksdagen bifalla motion 1987/88:Ub626 yrkande 15 och anvisa 792 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "begärda beloppet" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår att riksdagen under anslaget anvisar 431 113 000 kr.

dels att moment 18 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub626 yrkande 15, med anledning av proposition 1987/88:100 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 5, 1987/88:Ub605 yrkande 3 och 1987/88:Ub631 delvis, till *Utbildning för vårdyrken* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 431 113 000 kr.

11. Anslagsbeloppet m.m. (punkt 1, mom. 18)

Under förutsättning av bifall till reservation 4

Bo Hammar (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "I det" och slutar med "detta ändamål" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående tillstyrkt en ökning av planeringsramarna för sjukgymnastutbildningen samt inrättandet av en ny påbyggnadslinje för sjukgymnaster (reservation 4). Riksdagen bör därför med anledning av motion 1987/88:Ub605 yrkande 3 under förevarande anslag anvisa sammanlagt 1,3 milj.kr. för de ökade planeringsramarna och för utvecklingskostnader i samband med den nya linjen. Regeringen bör bemyndigas att överföra medel från detta anslag till anslaget Bidrag till kommunal högskoleutbildning m.m. för de delar av de ökade planeringsramarna som avser utbildning inom den kommunala högskolan.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "begärda beloppet" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår att riksdagen under anslaget anvisar 431 621 000 kr.

dels att moment 18 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *anslagsbeloppet m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Ub605 yrkande 3 och proposition 1987/88:100 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 5, 1987/88:Ub626 yrkande 15 och 1987/88:Ub631 delvis

dels till Utbildning för vårdyrken för budgetåret 1988/89 anvisar ett UbU 1987/88:24
reservationsanslag av 431 621 000 kr.,
dels bemyndigar regeringen att göra överföringar mellan anslag i
enlighet med vad utskottet anför.

